

<https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-06>
УДК 351.851 (510)

Наталія Анатоліївна Наливайко

кандидат педагогічних наук, викладачка кафедри української мови, основ психології та педагогіки, Харківський національний медичний університет, проспект Науки, 4, 61022, Харків, na.nalyvaiko@kntmu.edu.ua ORCID: 0000-0001-7622-0411

Олексій Олексійович Наливайко

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки¹ nalyvaiko@karazin.ua ORCID: 0000-0002-7094-1047

Андрій Олександрович Харченко

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психологічного консультування і психотерапії¹ kharchenkoao091284@gmail.com ORCID: 0000-0001-6685-1498

Оксана Анатоліївна Мкртічян

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти² mkrtychan79@gmail.com ORCID: 0000-0003-4962-3631

Оксана Анатоліївна Жерновникова

доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри математики² oazhernovnykova@gmail.com ORCID: 0000-0002-5383-4493

¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи 4, Харків, Україна,

²Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул.Алчевських, 29, Харків, Україна,

РІВНІ ОСВІТИ У КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Стрімкий розвиток економічного потенціалу КНР викликає великий інтерес до вивчення освітньої системи цієї країни. Освіта це основа, будь якого, економічного та соціального зростання і щоб зрозуміти ці процеси потрібно чітко розуміти рівні підготовки здобувачів на всіх етапах освіти

Мета дослідження полягає у аналізі та визначенні рівнів освіти у КНР. Методи дослідження склалися з: теоретичних методів дослідження: аналізу довідкової, нормативно-правової, психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури та узагальнення цих даних відповідно до мети дослідження.

У ході дослідження було визначено, що система формальної освіти у КНР включає ряд рівнів таких як шкільний з розподілом на 3 ланки, потім є рівень університетської освіти який ділиться на дві ланки бакалавр та магістр і ще існує рівень аспірантури/докторантури. Окремо потрібно виділити професійні коледжі та спеціалізовані коледжі які направлені на підготовку фахівців у різних сферах народного господарства. Тобто ми бачимо дуже схожу з українською систему рівнів освіти, що значно спрощує сприймання та адаптацію здобувачів які приїждять на навчання до КНР і навпаки.

Окремо потрібно сказати про роки навчання у вищій школі, де існують деякі відмінності у ланці магістратури та аспірантури, де на них відводиться до 4 років, що відрізняється від українського варіанту максимум 1.8. роки у магістратурі і 4 і 2 у аспірантурі та докторантурі.

Ключові слова: *рівні освіти, КНР, підготовка, здобувачі освіти, педагогіка.*

Як цитувати: Наливайко Н., Наливайко О., Мкртчян О. Харченко А., Жерновникова О. Рівні освіти у Китайській Народній Республіці. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2022. № 51, С. 47-53. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-06>

In cites: Nalyvaiko, N. Nalyvaiko, O. Mkrтчian, O., Kharchenko, A., Zhernovnykova, O. (2022). Levels of education in the People's Republic of China. *Scientific notes of the pedagogical department*. 51, 47-53. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-06> [in Ukrainian]

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Китайська Народна Республіка (КНР) на сьогодні займає провідне місце у системі міжнародних відносин як у економічному так і соціально-політичному сенсі. Цьому розвитку КНР завдячує гармонійний та збалансований політиці у різних сферах внутрішньої та зовнішньої життя держави. Однією з таких сфер суспільного життя є освіта. Освітня система КНР має давню та успішну систему підготовки фахівців у різних сферах життєдіяльності суспільства [7]. Тому для української системи освіти було б важливо дізнатися про систему підготовки фахівців і дослідити лаки/рівні освітньої системи КНР.

У різний час питанням освіти та градацією її рівнів займалися у КНР займалися: Vyron R. P., & Manaloto E. Q., Chow G. C., & Shen Y,

Feng A., Huang F., Li D., Lin J., Liu C., Zhang L., Luo R., Rozelle S., Sharbono B., & Shi Y., Ryan J., Wang X., Yang H., & Wang H. а інші. Проте для вітчизняного освітнього дискурсу потрібне чітке розуміння градацій рівнів освіти та їх наповнення у різних контекстах особливо у педагогічному через міцний зв'язок наших освітніх систем.

Мета дослідження полягає у визначенні та аналізі особливостей освітніх рівнів у КНР.

Методи дослідження. Для вирішення мети нашого дослідження були використані: теоретичні методи дослідження: аналіз довідкової, нормативно-правової, психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури та узагальнення.

Виклад матеріалу та основні результати. Освіта в Китаї поділяється на три етапи, які відображають типові етапи в інших освітніх системах у всьому світі. За етапом базової освіти

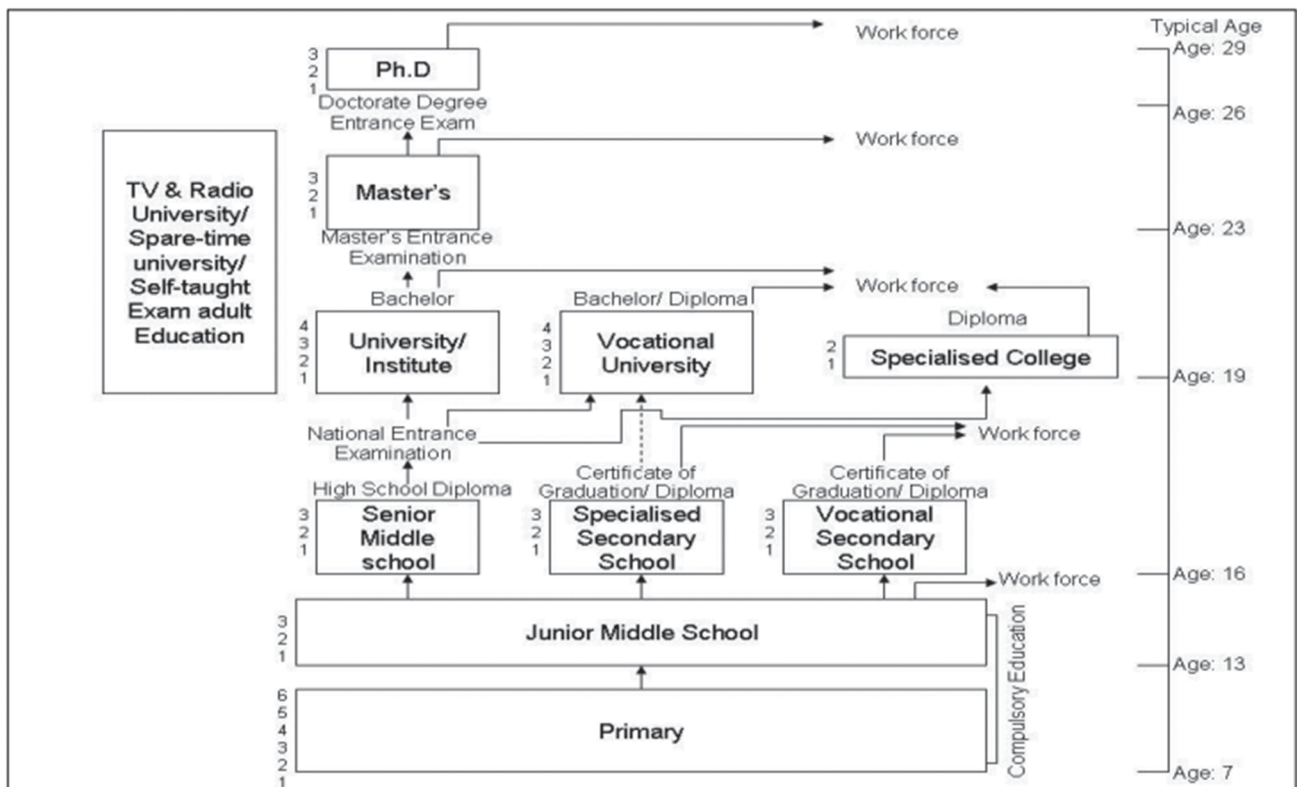

Рис. 1. Графік на основі даних зі звіту Фінської національної ради освіти за 2007: Вища освіта в Китайській Народній Республіці.

Fig. 1. Finnish National Board of Education: Higher Education in the People's Republic of China [4].

ти слідує етап вищої освіти. Далі реалізується етап навчання дорослих.

Я ми можемо побачити на Рис.1 система формальної освіти у КНР включає ряд рівнів таких як шкільний з розподілом на 3 ланки, потім є рівень університетської освіти який ділиться на дві ланки бакалавр та магістр і ще існує рівень аспірантури/докторантури. Окремо потрібно виділити професійні коледжі та спеціалізовані коледжі які направлені на підготовку фахівців у різних сферах народного господарства. Тобто ми бачимо дуже схожу з українською систему рівнів освіти, що значно спрощує сприймання та адаптацію здобувачів які приїзять на навчання до КНР і навпаки.

Окремо потрібно сказати про роки навчання відповідно до Рис. 1 ми бачимо деякі відмінності на рівні вищої освіти у ланці магістратури та аспірантури, де на них відводиться до 4 років, що відрізняється від українського ва-

ріанту максимум 1.8. роки у магістратурі і 4 і 2 у аспірантурі та докторантурі.

Базова освіта у КНР поділяється на обов'язкову освіту та старшу середню освіту з факультативною дошкільною системою перед початковою шкільною освітою (китайською мовою 小学/小學 або xiǎo xué). Обов'язкова освіта починається з семи років і триває дев'ять років. Ці дев'ять років складають шість років у початковій школі та три роки в молодшій середній школі (китайською мовою 初中/初中 або chūzhōng). Цей розподіл базується на «Законі про обов'язкову освіту Китайської Народної Республіки» (китайською мовою 义务教育法/义务教育法 або yìwù jiàoyùfǎ), який був оприлюднений у 1986 році та переглянутий у 2006 році [2]. Старша середня освіта здобувається шляхом вступних іспитів, як правило, у віці 16 років. Результати іспитів вирішують, на яку програму старшої середньої освіти учень може бути направлений. Пізніше учні повинні склас-

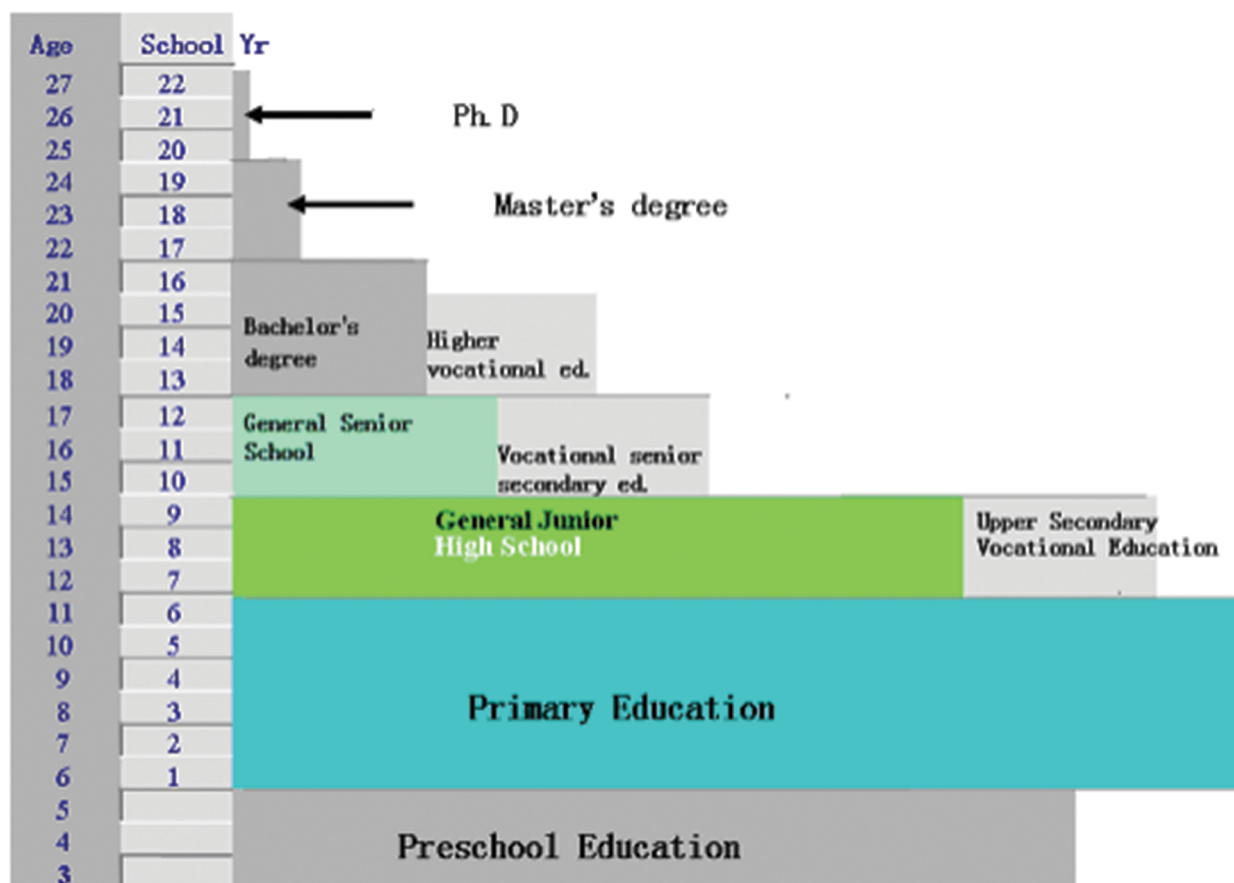

Рис. 2. Класифікація рівнів освіти КНР за Yang Jin\ Yang Jin "Basic Education in China", a presentation at International Seminar on education, May 2005, Ministry of Education.

На Рис.2 можна побачити більш деталізовану систему освіти КНР саме за роками навчання від початкової школи до закінчення аспірантської програми підготовки докторів філософії.

ти «Стандартний іспит для випускників старших класів середньої школи» (китайською мовою 会考/會考 або huìkǎo). У загальноосвітній старшій середній школі (китайською 高中/高中 або gāozhōng) здобувачі навчаються протягом трьох років, а також готуються до вступного іспиту Національного коледжу вищої освіти в Китаї (NCEE) або гаокао, а потім зараховується на навчання до закладу вищої освіти, якщо результати відповідають вимогам установи. З іншого боку, ті студенти, чиї здібності більш практичні або які хочуть вийти на ринок праці на ранньому етапі, навчаються в спеціалізованих школах, які іноді перекладаються як «технічні» (китайською 技校/技校 або jìxìào) за трирічною до чотирирічною програмою, а також є професійно-технічні заклади – які іноді називають «професійні» – школи (китайською 职校/職校 або zhíxiào) з трирічними програмами. Випускники середніх спеціальних шкіл можуть скласти національний вступний іспит до університету з подальшим навчанням у професійно-технічному університеті, але оскільки [1].

Якщо розглядати вищу освіту то потрібно зосередити увагу на тому, що поступово освітня система вищої школи трансформується відходячи від радянської системи підготовки та організації освітнього процесу у сторону західних моделей, але відбувається не всюду і дуже диференційовано. Сегмент вищої освіти у КНР містить аспекти систем освіти США та Великої Британії з більшою приналежністю до системи США. Дво- та трирічні коледжі, які також називаються коледжами короткого циклу (китайською 专科院校/專科院校 або zhuānkēyuànxiào), зазвичай присуджують асоційовані ступені (китайською 大专文凭/大專文憑 або dàzhuānwénpíng), існують поруч із типовими чотирирічними коледжами та університетами, які пропонують як академічні, так і професійні курси, що ведуть до здобуття ступеня бакалавра (китайською 本科文凭/本科文凭 або běnkē wénpíng) або вищого рівня освіти. Ступені магістра та доктора філософії пропонують університети та науково-дослідні установи, які акредитовані Державною радою [5]. Слід зазначити, що Китай обрав як трирічні, так і чотирирічні програми, з яких остання пропонується лише в чотирирічних коледжах та університетах, тоді як першу часто можна вивчати в будь-якому закладі вищої освіти. На відміну від чотирирічних програм, трирічні програми зазвичай не призводять до отримання ступеня бакалавра. Проте, якщо студент

вирішить записатися на додатковий дворічний період у рамках трирічної програми, студент зможе отримати ступінь бакалавра [3].

У КНР існує розгалужена систем закладів вищої освіти, яка має схожість як пострадянською системою вищої освіти, так і з освітніми системами вищої школи Європи чи Північної Америки [1]. До них можна віднести класичні університети, технічні університети, спеціалізовані заклади вищої освіти для сільського господарства, іноземних мов або медицини, професійні коледжі – для підготовки вчителів. Багато приватних навчальних закладів активно працюють на ринку вищої професійної підготовки, так що відсоток вищої освіти через приватні навчальні заклади становив 4,3% у 2003 році [8, с. 8]

Підпорядкованість та органи контролю також відрізняються. Деякі заклади вищої освіти безпосередньо керуються урядами провінцій, наприклад Шанхайський університет (муніципальним урядом Шанхаю), тоді як інші пов'язані з різними міністерствами чи відомствами держави, наприклад Пекінський університет аеронавтики та астронавтики (підпорядкований державному органу у галузі з науки, технологій і промисловості та національної оборони). Є також заклади, які безпосередньо контролюються Міністерством освіти, наприклад Пекінський університет. Третій варіант – спільний нагляд центральної та місцевої влади. Дуже цікавим прикладом цього є Шанхай, де деякими університетами керують і фінансують як національні, так і місцеві органи влади [1].

З таким рівнем зобов'язань, за словами Mohrma K. [6], муніципальний уряд Шанхаю також бажає мати вплив на університети та гарантувати, що Шанхай може користуватися перевагами наявності університетів на своїй території, які відіграють важливу роль у місцевій економіці, а також для культурного та соціального розвитку. Відтак влада провінції, вважає інвестиції у вищу освіту важливими як для добробуту регіону, так і для підвищення престижу регіону серед серед інших регіонів КНР та навіть світу. Таким чином, контроль розподіляється між центральною та місцевою владою [1].

Три з шістдесяти вищих навчальних закладів у Шанхаї, тобто Фуданський університет, Шанхайський університет Цзяо Тонг і Східно-Китайський педагогічний університет, керуються цією системою спільної відповідальності [6]

Розвиваючи питання підготовки здобувачів у вищій школі КНР та рівні їх підготовки не можна не проаналізувати підготовку майбутніх педагогів. У Китаї у зв'язку зі швидким економічним зростанням в останні десятиліття багато звичайних шкіл, де готують вчителів початкових класів, педагогічні коледжі, де здобувають освіту вчителя середніх класів, перетворюються на університети, щоб задовольнити зростаючі потреби у висококваліфікованих вчителях. Такі перетворення викликали жваву дискусію у китайської наукової спільноти, що обумовило появу великої кількості досліджень з теми трансформації процесу підготовки педагогічних кадрів у закладах вищої освіти [9-17].

Система педагогічної освіти у КНР пройшла три етапи розвитку – еру шифань, еру пост-шифань та еру професійної педагогічної освіти. У цій структурі час є істотною відмінністю між трьома етапами. Етап шифань характеризується заснуванням великої маси закладів освіти у КНР це було потрібно, щоб підвищити грамотність населення для подальших економічних зрушень. На етапі пост-шифань програми підготовки китайських вчителів стають більш диверсифікованими. Ключовою характеристикою цього етапу є множина програм педагогічної освіти, що відповідає різним підходам до реформування програм педагогічної освіти. Пропоновані підходи включають припинення системи шифань, що складається зі звичайних шкіл, молодших педагогічних коледжів та університетів, перетворення звичайних шкіл та педагогічних коледжів в університети, інтеграцію звичайних шкіл та педагогічних коледжів до університетів та дозвіл педагогічним університетам брати участь у підготовці вчителів. Не дивно, що програми підготовки вчителів стають диверсифікованими в епоху постшифань, оскільки система підготовки вчи-

телів переходить від старої моделі «шифань» до нової моделі професійного навчання вчителів. Епоха професійної педагогічної освіти означає перебудову програм підготовки вчителів після постшифанського періоду. Перебудова програм підготовки вчителів спрямована на створення програм підготовки вчителів в університетах, де педагогічний коледж співпрацює з іншими академічними коледжами для навчання майбутніх вчителів як системи. Стара система підготовки вчителів, система шифань, ієрархічна та монополізована. Система складається із звичайних шкіл, педагогічних коледжів, а також національних та місцевих педагогічних університетів, які відповідно готували майбутніх учителів для дошкільних закладів, початкових шкіл та середніх шкіл [17].

Висновки. Таким чином можна сказати, що китайська освітня система увібрала у себе різні аспекти як радянської системи освіти, так і західної системи (Європа та Північна Америка). Така синергія дає можливість будувати освітню систему у відповідності до потреб китайського суспільства. Важливим фактором спішності китайської освітньої системи є її підлаштованість під економічні та соціальні потреби китайської нації і відкритість до нових ідей та підходів у навчанні та підготовці здобувачів на усіх лаках освіти.

Звісно є проблемні моменти, так як КНР це дуже велика країна з найбільшим населенням на планеті Земля, то від цього звісно витікає розрив у якості освіти між містом та селом, також можна вказати заплутану систему контролю та підпорядкування освітніх установ, що теж може призводити до погіршення якості освіти.

У подальших наукових розвідках планується більш детально дослідити систему підготовки педагогічних кадрів у класичних університетах КНР.

REFERENCES

1. Brandenburg U. & Zhu Jia-ni. Higher education in China. 2007. URL: <http://www.che.de>
2. CERNET. URL: <http://www.edu.cn/20010101/21778.shtml>
3. Education China. Education China 2007. URL: <http://www.edu.cn/20041203/3123354.shtml>
4. Finnish National Board of Education 2007: Finnish National Board of Education: Higher Education in the People's Republic of China; <http://www.edu.fi/julkaisut/chinaedu.pdf>, last retrieval April 22, 2007
5. MoE. Ministry of Education report for 2005. 2005. URL: <http://www.moe.edu.cn/edoas/website18/info15425.htm>
6. Mohrman K. Higher Education Reform in Mainland Chinese universities: An American's Perspective, Chinese University Hongkong 2003. URL: http://www.saisjhu.edu/Nanjing/downloads/Higher_Ed_in_China.pdf.
7. Nanzhao, Z., Muju, Z., Baohua, Y., Xia, G., Wenjing, W., & Li, Z. (2007). Educational reform and curriculum change in China: A comparative case study. *International Bureau of education*. URL: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/COPs/Pages_documents/Comparative_Research/EduReformChina.pdf

8. Netherlands Education Support Office Beijing 2005. Netherlands Education Support Office Beijing: Perceptions of European higher education in third countries. A study carried out by the Academic Cooperation Association. China Country Report, prepared for Academic Cooperation Association, Brussels 2005.
9. Song H. Sleeping giant: Chinese Teacher Education System Past, Present and Future. 2008. URL: <http://search.proquest.com/docview/214626657/75080B414B4A40B9PQ/3?accountid=8554>
10. Su Z.X., Hawkins J., Huang T. & Zhao Z.Y. Choices and commitment: A comparison of teacher candidates & profiles and perspectives in China and the United States. *International Review of Education*. 2001. 47(6). P. 611-63
11. Yan H. Teacher training in China and a practical model: e-Training Community (eTC). *Campus-Wide Information Systems*. 2009. 26(2). P. 114-121. <https://doi.org/10.1108/10650740910946837>
12. Young E. E., Grant P. A., Montbriand C., & Therriault D. J. Educating Preservice Teachers: The State of Affairs. 2002. North central regional Educational laboratory: Illinois.
13. Zhou J. Teacher education changes in China: 1974–2014. *Journal of Education for Teaching*. 2014. 40(5). P. 507-523
14. Zhou N. & Zhu M. Educational Reform and Curriculum Change in China: A Comparative Case Study. 2007. URL: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/COPs/Pages_documents/Comparative_Research/EduReformChina.pdf
15. Zhou Z.Y. The teaching profession: To be or to do? *Journal of Education for Teaching*. 2002. 28. P. 211-215.
16. Zhu X. & Cilin L Teacher training for moral education in China. *Journal of Moral Education*. 2004. 33(4). P. 481-494. <https://doi.org/10.1080/0305724042000315608>
17. Zhu X. & Han X. (2006). Reconstruction of the Teacher Education System in China. *International education journal*. 7(1). P. 66-73.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2022.

Стаття рекомендована до друку 08.12.2022

Nataliia Nalyvaiko

PhD in Education, Lecturer of the Department of Ukrainian Language, Principles of Psychology and Pedagogics, Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine
na.nalyvaiko@knmu.edu.ua ORCID: 0000-0001-7622-0411

Oleksii Nalyvaiko,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Pedagogy Department¹
nalyvaiko@karazin.ua, ORCID:0000-0002-7094-1047

Andrii Kharchenko

Ph.D in Psychology, Associate Professor of the Department of Psychological Counseling and Psychotherapy¹
kharchenkoao091284@gmail.com ORCID: 0000-0001-6685-1498

Oksana Mkrtychian

Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor, Associate Professor of Theory, Technologies and Methods of Pre-school Education²
mkrtychian79@gmail.com ORCID: 0000-0003-4962-3631

Oksana Zhernovnykova

Doctor of Pedagogical Science (DSc), Professor, Head of the Department of Mathematics²
oazhernovnykova@gmail.com ORCID: 0000-0002-5383-4493

¹V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Square 4, Kharkiv, Ukraine

²H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, 29, Alchevskykh Str, Kharkiv, Ukraine, 61002

LEVELS OF EDUCATION IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

The rapid development of the economic potential of the People's Republic of China arouses great interest in the study of the educational system of this country. Education is the basis of any kind of economic and social growth, and in order to understand these processes, it is necessary to clearly understand the levels of training of students at all stages of education

The purpose of the study is to analyze and determine the levels of education in the People's Republic of China. Research methods consisted of: theoretical research methods: analysis of reference, legal, psychological-pedagogical and educational-methodical literature and generalization of these data in accordance with the purpose of the research.

During the study, it was determined that the system of formal education in the PRC includes a number of levels such as the school level divided into 3 levels, then there is the level of university education, which is divided into two levels, bachelor and master, and there is also a postgraduate/doctoral level. Separately, it is necessary to highlight professional colleges and specialized colleges aimed at training specialists in various spheres of the national economy. That is, we see a system of education levels very similar to the Ukrainian one, which greatly simplifies the perception and adaptation of applicants who come to study in the PRC and vice versa.

Separately, it is necessary to say about the years of study in higher education, where there are some differences in the link of master's and postgraduate studies, where they are allocated up to 4 years, which differs from the Ukrainian version by a maximum of 1.8. years in master's and 4 and 2 in postgraduate and doctoral studies.

Key words: *levels of education, PRC, training, education seekers, pedagogy.*

The article was received by the editors 23.11.2022

The article is recommended for printing 08.12. 2022